

Hogyan mulat a magyar nép pünkösdi napján

Piros pünkösdi napja az örömök napja, ezer nyolcszáz ötvenhat év óta minden évben leszállnak az égi tüzes nyelvek az emberek lelkébe új elevenséget ömlesztetni; mivel is ünnepelhetnék meg e napot kedvesebben, mint jó szív tiszta jó kedvével?

Minden nép úgy mulat, ahogy jellemében fekszik, lássuk hogy mulat a magyar pünkösdi napján, amit kitüntető kedvezéssel elnevezett „*piros*” ünnepnapnak.

1. A pünkösdi király

Túl a Dunán egy derék magyar földesúr rendelést tett, és alapítványt hagyott, hogy a népszokásban régen divatozó pünkösdi király választás vidám ünnepéllével legyen összekötve, melynek közvetlen hatása egy nevezetes hazai iparágra, a lónemesítésre kiterjedjen, amire a magyar olyan büszke szokott lenni.

Piros pünkösdi napján összegyűlnek a faluháznál a helység vénei, mint illik, az isteni tisztelet végeztével, s rendet tartanak a végbevívendő pünkösdi király választásra. Bíró uram, notárus uram és az esküdt uraimék mind ünnepi köntösben jelentek meg s bemenvén a helység házába, egy nagy zöld korsóval, amiben bor vagyon, csinálnak valamit; ami az ő dolguk.

Odakünn azalatt lóháton ülő ifjú legények kongatják ostoraikat, s űzik a tréfát egymással. Gyolcs inge gatyája van minden lovasnak, nem is legény, akinek bokréta nincs a kalapja mellett, tarka kendő a mentéje gomblyukába fűzve.

Mikor azután az előljáró urak odabenn mind kiírták a sok tintát abból a nagy kalamárisból, előjön a kisbíró uram őkegyelme, egy nagy piros selyemzászló a kezében, egy nagy vőfélybokréta a süvege mellett, akinek jeladására a tornácba telepedett barna zenészbanda rárántja a legszebb nótát, amitől valamennyi paripa táncol és ug-rándoz. A legények fejükbe nyomják a süveget, még jobban szorítják a kengyelt: ma van piros pünkösdi napja, ma válik el, „ki a legény a faluban?”

- Indulót húzz! - parancsolják a cigánynak; a klarinétos neki-tartja a szerszámát kisbíró uram fülének, hogy meggyőzze jó szándékáról, mitől annak majd a füle dobja reped; a zeneszóra a népség tódul ki a mező felé, ki gyalog, ki szekérháton, ott elállják a síkságot, tízen, húszan egy szekéren, az ifjú sarjadék felkapaszkodott a fákra, onnan nézi a karzatról a közelgő mulatságot, s kiabál le az alant állókra: „ott jönnek már, ott jönnek már!”

Jönnék bizony! Elöl jön kisbíró uram. Fölvitte a maga dolgát; most lovon ül; majd kiveri a szeméit azzal a piros zászlóval. Utána egy banda cigány, mind egy hosszú szekérre rakva, a primás áll a szekérben, úgy húzza a hegedűt, hogy minden ember kalapját leveri a vonóval, a trombitást szidja a kocsis, hogy ne trombitáljon a fülébe, saroglyában ül a brúgós¹, piros nadrágjában, s szabódik a mézsáros legényeknek, hogy neki ne eresszék a tulkot, amit a szekér után visznek.

Mert a mulatsághoz harapni is kell valamit; ökröt fognak sütni; ott a másik szekéren a nagy rettentő bogrács, meg a sok jó cipó, aminek az elfáradt legénység a dolog végeztével nekiheveredhet, s hogy semmi fogyatkozás se legyen, a hordó bor is ott van, mégpedig tíz akós, s két szép hajadon leányzó ül rajta zöld mázos korsókkal, akik majd osztogatják.

Következnek azután szép rendben a lovas legények, négyével egy sorban, ki-ki jól bízik magához: lova serényét simogatja, s ugrat ott, hol az ablakból szép leányok nézik.

Bezárja a rendet az érdemes előljáróság, tisztartó csézájának² adva első helyet, melyen ül a tisztelendő úr is.

A mezőre érve, kisbíró uram kilovagol a piros zászlóval a határhalomhoz, letúzi azt oda; s ekkor a lovas legényeket mind sorba állítják. Bíró uram megfedi őket, hogy le ne essenek a lóruul, meg hogy egymást ne taszigálják, és hogy azután becsületére váljanak a helységnek, valami idegen el ne kapja előlük a pünkösdi királyságot.

Ekkor azután jelt adnak a kovácsmesternek, aki katonaviselt ember lévén, ért az ágyúzáshoz. Három mozsár van ám leásva a földbe, beverve facövekkal a szájuk. A gyerekeknek nem szabad hozzájuk közel menni. A kovácsmester hosszú nádszál végébe égő taplót szorít, azzal hasra fekvé oda csúszik a szélső mozsárhoz s messziről bolygatva annak gyújtó lyukát, elpukkantja a nagyhangú

vasat. Az asszony nép sikoltoz és a füleit dugja; a gyerekhad szalad a kilőtt fojtás után, ha meg tudná kapni.

Szól a második lövés is, most meg a harmadik; arra elkezd valamennyi lovas vágatni a kitűzött cél felé. Egy darab ideig semmit sem látni a belőlük támadt nagy portul; hanem egy kis szellő elveri a port róluk, s kitűnik a versenyzők csapatja. Össze-vissza vannak már zavarva, ki elébb, ki hátrább, egyiket félrevitte a lova, azon jót kacagnak, másiké megállt a pálya közepén s össze-vissza forog; de nyargal a többi. Öten, haton kiváltak már a többi közül, a paripák lába alig látszik a földet megérni, mintha repülnének, mintha a lobogó mente szárnya volna a lovasnak, mely levegőbe hajtja. A versenypálya felén végre két lovas nyomul legelőbbre, egy szürke, egy ráró.

- A szürke nyeri el! A ráró nyeri el! - mondják itten-ottan: aki nem hisz, fogadjon pint borba, a tisztartó is fölteszi a szürkére Vidács vasekéjét, bíró uram tartja a fogadást egy idei üszővel a ráró becsületére.

Még egy ugrás, még egy szorítás, kettő közül egyik célhoz ért, hamarább, mint a másik, az volt pedig a szürke. Csak egy lófejjel ért hamarább a zászlóhoz.

„Nem kell örülni még, tisztartó uram. Három a tánc; kétszer futtatunk még. Szántok én még azzal a Vidács ekével.”

A lovasok újra visszatérnek, megint sorba állnak, harmadik lövésre újra kezdődik a verseny. A rárós lovas csak úgy mosolyog magában, s egy pár ölnyire is elébb hagyja futni versenytársa lovát. Akkor aztán sarkantyúba kapja ő is a rárót, s hátrahagyva valamennyit, odavágtat a szürke oldalához.

Egyenlően futnak, mindkettő jó ló és jó lovas. Egyik sem enged a másiknak.

Az egész népség kiabál utánuk: „ne hagyd magad szürke, ne hagyd magad ráró; szorítsd meg Jancsi, szorítsd Miksa!”

Ezúttal a ráró ért egy fejjel hamarább a célhoz.

„No tisztartó uram, készítsük az ekét.”

Lassan, lassan bíró uram, még egy futás az élet. Ez koronázza be. Az lesz a pünkösdi király, aki ezt elnyeri.

Harmadszor csak a két lovas fut, ki a két első futásban nyertes maradt, a többiek félre álltak. A ráró lovasa még ekkorig egyszer sem üté meg a paripáját, karikás ostora most is oda van akasztva a nyakába; ezúttal hát levág egy kis hajlós fűzfavesszőt, s amint megindulnak:

kettőt rávág vele a lovára. Mint dühös vihar, nyargal a paripa e két ütéstől böszülten előre, a jó szürke messze elmarad mögötte, a diadalmas legény a legnagyobb rohanás között visszafelé fordítja orcáját elhagyott társára, mintha az kérdené tőle, hol maradtál szolgám?

Az egész nép tapsol, még a tisztartó is, s nem sajnálja bíró uramtól a vesztett vasekét, jó kézben lesz ott is.

Ekkor a ráró diadalmas lovagjának virágokból és hosszú szomorúfűz ágakból font koszorút tesznek fel a kalapjára, s mint a pünkösdi királya, ő kezdi meg a táncot az esti mulatságban.

Egy évig azután őt nevezik pünkösdi királynak.

Nem kell pedig hinni, hogy ez csak valami üres cím. Járnak-e mellé hatalmas kiváltságok.

A pünkösdi király egy évig minden lakodalomba, ünnepélyre, mulatságra hivatalos, minden kocsmába ingyen rovása van, amit elfogyaszt, fizeti a község; lovát, marháját tartoznak társai őrizni, s ha netán valami apró vétséget követ el, azért testi büntetéssel nem illetik.

Ilyen nagy úr a pünkösdi király egy álló esztendeig.

Akkor azután vége a pünkösdi királyságnak, ha csak újra megint nem a ráró lesz a győztes a versenyfutásban.

Jegyzetek

1. brúgos - nagybőgös
2. cséza - könnyű, négykerekű lovaskocsi

Forrás: Vasárnapi Újság, 1856. május 11.